

BELGELERLE ADIM ADIM ESKİ KONYA -20-

MEVLÂNA'NIN EVİ, YAHUT MOLLA-İ ATİK MEDRESESİ'NİN GÜNÜMÜZDEKİ YERİ

M. Ali UZ - Muhammed DOĞAN

Molla-i Atik Medresesi'nin günümüzdeki yeri Şerafeddin Caddesi üzerinde Sabah Dershanesi'nin Ahmet Sağır Şubesi'nin bulunduğu yerdedir. Medrese binası bahçenin güneybatı köşesindedir. Bahçenin ortasında bir de havuz bulunmaktadır. Hatırladığımıza göre dershane yapılmadan önce burası etrafı yüksek duvarlarla çevrili bir arsa durumunda idi. Arsa uzun zaman bu haliyle kaldı.

Merhum Mehmet Önder'in, Caner Arabacı'nın ve bizim tespit ettiğimiz arsanın eski tapu kayıtları 21 pafta, 242 ada, 35 parsel iken sonradan arsa, 916 ada ve 57 parsel olarak değişmiştir. 1017,5 metrekare arsanın 135 metrekare kadarı yola terk edilmiştir. Kurs binası yaklaşık 889 metrekare alana inşa edilmiştir. Bu duruma göre, eski Mevlâna Medresesi'nin hiçbir özel şahısta bir metre yeri yoktur.

Eskiden binanın kuzeyindeki sokak Saray Sokağı adını taşıırken, sonradan Ahmet Özdemir Sokağı olarak değiştirilmiştir. Bu sokak ve cadde üzerende-

ki evlerin bir zamanlar Maliye-i Hazine üzerinde kayıtlı olması, bu evlerin Ermenilerden kaldığını göstermektedir.

Dershane binası yapılmadan önce arsanın mülkiyeti, Bursa'da ikamet eden aslen Silleli bir aileye aittir. 1990'ların ortasında Koyuncu Vakfı yöneticileri bu arsa yerine bir eğitim

kurumu yaptırmak üzere talip olur. Fakat binanın sahibi veya sahipleri biz kendimiz buraya inşaat yapacağız diye satmak istemezler. Buraya inşaat yapmak istediklerinde de buranın vakıf bir mülk olduğunu öğrenince, arsa bir kere daha el değiştirdikten sonra Koyuncu Vakfına intikal eder. Vakıf da buraya bugünkü binayı yaptırır. Burayı satanların da, alanların da arsanın yerinin Mevlâna'nın evi ve medresesi olduğundan haberleri yoktur. Bizim tespitimiz önemli bir tespit olup, Konya'da, ülke çapında hatta ülke dışında büyük ilgi ile karşılanacağını tahmin ediyoruz.

Tarafımızdan, Sabah Dershanesi yerinin Mevlâna'nın evi ve medresesi olduğu ifade edilince Bursa'da ikaamet eden H. İbrahim Erdönmez ailesi, ellerinde bulunan Osmanlıca bütün kayıt ve belgeleri bize göndermişler ve yardımcı olmaya çalışmışlardır. Kendilerin şükran borçlu olduğumuzu ifade etmek istiyoruz.

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Hz. Mevlâna bu medreseye büyük önem verir ve saygı duyar. Bir dostlarının Şems'in hüccresinin duvarına çaktığı çivi dolayısıyla: "Bizim bu medremiz, velilerin meskenidir. Bu hücre de Mevlâna Şemseddin'indir. Buraya çivi çakmaktan korkmuyorlar mı? Bir daha böyle yapmasınlar. Bana, sanki bu

çivi çığırime çakıyorlarmış gibi geliyor." (Eflâki, Ariflerin Menkıbeleri, Çev. Tahsin Yazıcı, 1986, 1/543).

Sekiz asır sonra medrese yerinin parçalanıp bölünmeden yine bir eğitim kurumunun eline geçmesini Allah'ın takdiri yanında, Hazret-i Pir'in bir himmeti olarak yorumluyoruz. Böylece vakfın gayesi korunmuş oluyor.

Mevlâna Müzesi Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümü'nde 4005 numarada kayıtlı "Menakıb-ı Mevlâna" isimli eserde Mevlâna'nın: "Vallahi bir zaman ola ki, medremiz tamamen harap olup yıkıla, yol ola... Yoldan geçerken halk 'bu makam Mevlâna'nın medresesi olan mahaldir' deyip hayr ile zikredeler." (s, 19b) Buyurduğu yazılıdır. Cenab-ı Hakk'ın, Mevlâna'nın böyle hayırla yad edilmesine bizi vesile kılmasından mutluluk duyuyoruz.

Bu sebeple bundan sonra binanın üzerine: "Bu bina Havret-i Mevlâna'nın evi ve medresesi üzerine inşa edilmiştir" yazılı bir levha asılması, dershanenin adının "Sabah Dershanesi Mevlâna Şubesi" olarak değiştirilmesi ve Hz. Mevlâna'nın medrese ile ilgili sözleri ve kısa hayatı ve eserlerinin yer alacağı bir Mevlâna köşesinin yapılmasının uygun olacağını düşünüyoruz.

2. Seyfiye Medresesi

Çifte Merdiven Mahallesi'nde Mevlâna Medresesi'nin hemen güney doğusunda, halen ayakta olan Seyfeddin Karasungur Türbesi'nin kuzeybatısında idi. Türbe ve medrese Türkiye Selçuklularının tanınmış emir ve ordu kumandanlarından Seyfeddin Karasungur tarafından yaptırılmıştır. Seyfeddin Karasungur, Celaleddin Karatay ve Kemaleddin Torumtaş'ın kardeşi, Hz. Mevlâna'nın da yakın dostudur. Seyfeddin Karasungur, 1276 yılından sonra vefat etmiştir.

Mevlâna'nın evi (Molla-i Atik Medresesi) ve yakın çevresi

Türbe ve medresenin yeri, eski Tapu Kadastro kayıtlarında, 142 Ada 22 parselde kayıtlıdır.

Seyfiye Medresesi Bukası da denilen medrese bir ara Mevlâna Medresesi'ne katılarak Çelebiler tarafından idare edilir. Medresenin zengin vakıfları vardır. Medrese, 19. yüzyıl sonlarına doğru harap olmuştur. Konyalı'nın anlattığına göre medresenin kemerleri 1944 yılına kadar ayaktaadır.

Türbenin tabanı önceleri tahta iken, 1927 yılında tahtaları sökül-müş, sandukanın olduğu bölüm yıl-larca ahır, cenazelik bölümü ise çöp-lük olarak kullanılmıştır. Ata yadi-garlarına reva görülen bu hakareti yapanlar ve yaptırmaya vesile olanlar asla hayırla yâd edilmeyecektir.

Türbe günümüze kadar gelirken, medrese yeri kapanın elinde kalmış-tır. Türbenin çevresi açılırken med-rese üzerine yapılan evlerin bir bölü-mü istimlak edilmiştir. Çıkmaz so-kak içerisinde kalan türbe de şimdi-

ki durumuyla meydana çıkarılmıştır.

Türbe ve medrese yerini mahal-len incelerken, çöp konteynırının türbe tanıtım levhasının önüne ko-nulduğunu gördük. Böylece türbe-nin önü çöplük haline getirilmiş. Konteynırı buraya birileri arabaları-na yer açmak için getirip koyuyor-muş. Bir kısım mahallelinin bu şikâyetini de yetkililere iletiyoruz.

Gelecek hafta da Kadı İzzeddin Külliyesi'nin tanıtımına geçmeden önce Mevlâna Medresesi ile Seyfiye Medresesi'nin hemen doğusunda ve aynı bölgede yer alan Güllük Başı'ndan bahsedelim. Buraya ne-den Güllük Başı veya Küllük Başı deniliyordu?

KAYNAKLAR

Ahmet Eflâki, Ariflerin Menkıbeleri, (Çev. Tahsin Yazıcı), İst. 1986, 1/543; Ca-ner Arabacı, Konya Medreseleri, 1998, s. 195-196; İ. H. Konyalı, Konya Tarihi, 1964, s. 731; Tapu Kadastro kayıtları. Konya Bü-yükkşehir Belediyesi arşivi.

Ali IŞIK

KLÂSİK EDEBİYATIMIZDA GÜL SEMBOLİZMİ

Klasik şiirimiz (divan şiiri), mazmunlar⁽¹⁾ cümbüşüdür. Şairler duygu ve düşüncelerini açıkça değil de mazmunların ardına saklanarak zımnem, dolaylı olarak ifade etmişlerdir. Gül, zengin çağrışımları ile bu mazmunların başında gelir.

Gül, çeşitli vasıflarıyla daha çok sevgilinin sembolü olarak kabul edildiğinden şairlerin ilham kaynağı, çiçeklerin de sultanıdır. Bu husus, **şeh-i ezhâr, sultân-ı gül, dâver-i ezhâr** gibi terkiplerle ifade edilir.

Divan edebiyatında sözü en çok edilen kırmızı güldür. Zaman zaman beyaz gülden ve şıgın yüzünü hatırlatması bakımından sarı güle de benzetilir. Bunların dışında **gül-i sadberg**⁽²⁾, **gül-i ter**⁽³⁾, **gül-i ra'nâ**⁽⁴⁾, **gül-i sûri**⁽⁵⁾ ifadelerine de sıkça rastlanmaktadır.

Divan edebiyatında en güzel sevgili tasviri yapan şairlerin başında

Nedîm gelmektedir. Aşağıdaki beytindeki zekânın incelik ve kıvraklığına dikkatinizi çekiyoruz:

*Bü-yi gül taktir olunmuş nâzın işlenmiş ucu
Biri olmuş hoy birisi dest-mâl olmuş sand⁽⁶⁾*

Şu eşsiz sevgili resmi de Nedîm'e aittir:

*Gülistân görmedik gül koklamadık ammâ
ruhün meyden
Gül-ender-gül gülistân-ender-gülistân olduğun
gördük⁽⁷⁾*

Gül bahçesi, sevgilinin yüzü, yanağıdır. Gül mü rengini sevgilinin yanağından, yok yanak mı rengini gülden almış? Cevabı çok zor bir sorudur bu.

Bakınız **Bâkî** nasıl hayıflanıyor:

*Çemende gonce-i dil neyle gülsün açılısın
Benim de sencileyin şüh-i gül-izârım yok⁽⁸⁾*

Yine Bâkî sevgilisi ile kendini resmediyor:

(1) Meramı dolaylı kelimeler kullanarak, çağrışımlara dayalı anlatma yolu.

(2) Yüz yapraklı gül, denilen bir çeşit katmerli iri gül.

(3) Taze, taravetli gül.

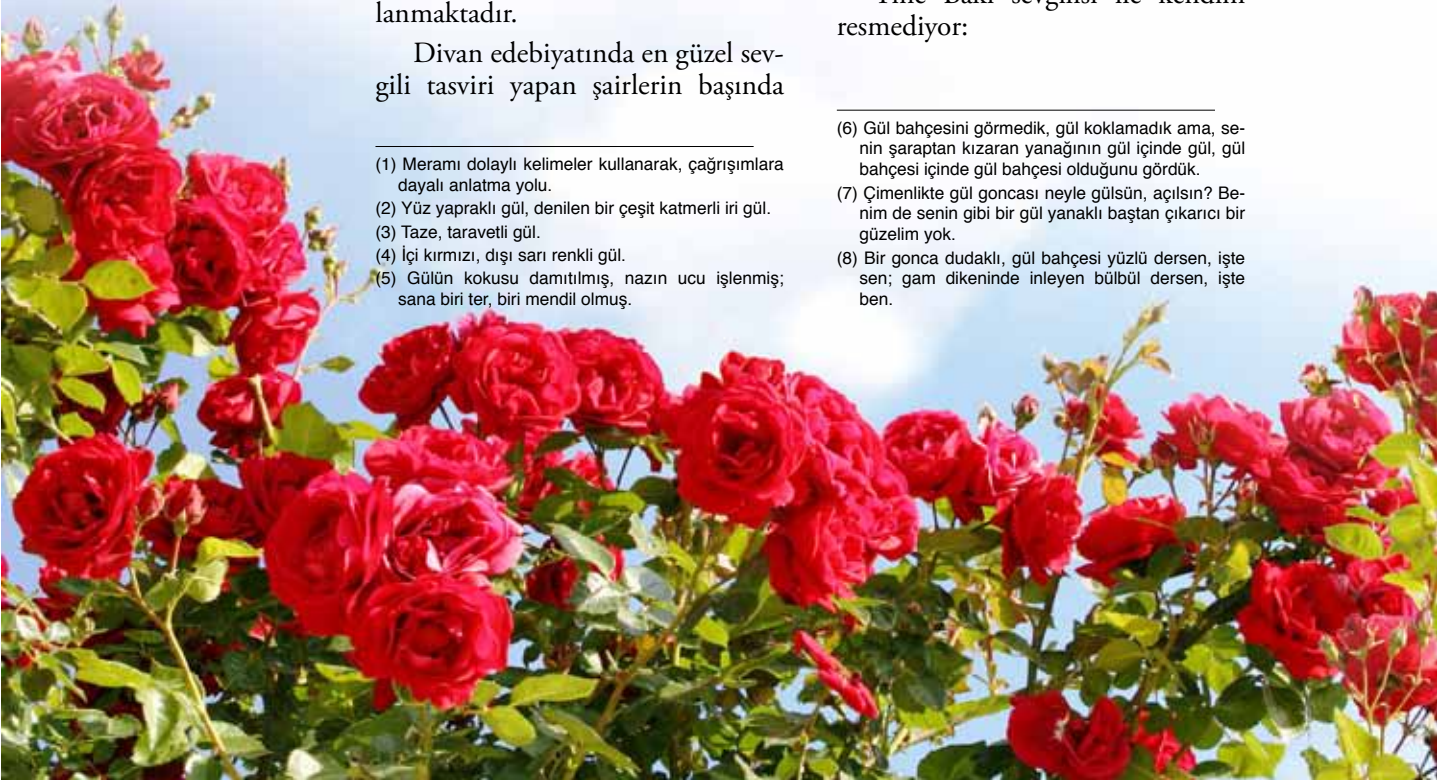
(4) İçi kırmızı, dışı sarı renkli gül.

(5) Gülün kokusu damıtılmış, nazın ucu işlenmiş; sana biri ter, biri mendil olmuş.

(6) Gül bahçesini görmedik, gül koklamadık ama, senin şaraptan kızaran yanağının gül içinde gül, gül bahçesi içinde gül bahçesi olduğunu gördük.

(7) Çimenlikte gül goncası neyle gülsün, açılısın? Benim de senin gibi bir gül yanaklı baştan çıkarıcı bir güzelim yok.

(8) Bir gonca dudaklı, gül bahçesi yüzlü dersen, işte sen; gam dikeninde inleyen bülbül dersen, işte ben.

*Bir lebi gonca yüzü gülzâr dersen işte sen
Mâr-ı gâmda andelib-i zâr dersen işte ben⁽⁹⁾*

*Lebleri mül saçları sünbül yanağı berk-i gül
Bir semen-ber serv-i hoş refîâr dersen işte sen⁽¹⁰⁾*

Nedîm, sevgilinin yüzünün rengine karar verememiş soruyor:

*Ey reng-i çehre ben hele farkında âcizim
Gül-penbe yâ ki sûrb karâfûl müsün nesin⁽¹¹⁾*

Nef’î, besbelli ki, sevgilinin yanağının hem gül, hem de gül bahçesi olduğunu öğrenmiş veya bir defa görüp hayran kalmış. Bu hayranlık uyandıran vasfı görmeyi arzu etmiş:

*Kızarsa gül gül olsa tâb-ı meyden rûyî hûbânın
Rûh-i cânânı hem gül hem gülistân olduğunu
örsem⁽¹²⁾*

Gonca, gülün açılmamış, onun “halvet” hâlidir. “Yakası dar”, “tengdil”, “yüzünü dürmüş”, “uykuya varmış”, “yaşlanmış” gibi sözlerle de ifade edilen gonca, “mahzen-i esrâr”⁽¹³⁾ dır; dudaklarla “hem-râz”⁽¹⁴⁾ dır. Gonca sırrını koruduğu hâlde gül, açılıp saçılarak sırrını âleme “faş” eylemektedir. Hayâlî aşâğdaki beytinde bu farkı ortaya koymaktadır:

Sırr-ı aşkı gonca gibi dilde mektûm eyle kim

(9) Dudakları şarap, saçları sümbül, yanağı gül yaprağı; bir yasemin göğüslü, hoş yürüyüşü servi dersen, işte sen.

(10) Ey yüzün rengi! Ben ayırt etmekte acizim: Pembe gül mü yahut kırmızı karanfil misin, nesin?

(11) Güzellerin yüzü, şarabın harareti ile kızarıp gül olsa da; sevgilinin yanağının hem gül, hem gül bahçesi olduğunu görsem.

(12) Sırları saklayan.

(13) Sırdaş.

(14) Bir gönül adamı, bahçede goncaya bakıp demiş: “O sevgilinin (Peygamberimiz) ağzına nispetle bunun tazeliği yoktur.

Hanümânı yele verdi açığıyçün râz gül

Gülün açılması “çâk-ı giribân eylemek”, “yakasını yırtmak”, “dâmenini çâk çâk etmek”, “eteğini açmak”, “tebessüm eylemek” tabirleri ile anlatılır:

*Goncanın bâd-ı sabâ çâk etti zeyl-i ismetin
Bülbülün yâkût-ı eşk-i terle tazmîn ettiler*

beytinde **Re’fet**, saba rüzgarının zoruyla açılan goncanın durumundan söz etmektedir. Bu özellikleriyle gonca el değmemiş, iffetli “pâk dâmen”, gül ise katıla katıla gülen, her şeyi ortada, hafif meşrep, güzellik pazarında satılan bir meta’, elden ele gezen bir “şâhid-i bâzâr” dır.

Bâkî’nin sevgilisinin ağzı gonca-dan daha tazedir:

*Çemende gonceye bakıp demiş bir ehl-i nazâr
O yârin ağzına nisbet terâveti yoktur⁽¹⁵⁾*

Nedîm, açıkladığı sebepten gülü goncaya tercih eder:

*Hele ‘yid oldu o gül-gonca handân olduğun
gördük
Demâğ-ı telh-kâmın şekeristân olduğun
gördük⁽¹⁶⁾*

Nemrut’un Hz. İbrahim (as)’i mancınıklı içine attığı ateş Allah’ın emri ile gül bahçesine dönüştüğü rivayeti bütün Müslümanların malumdur. Divan şairleri bu olaya sık sık telmihte bulunarak çeşitli söz oyunları yaparlardı. **Gül** ile **ateş** ara-

(15) Bayram oldu da o gül goncasının güldüğünü gördük; acılaşmış damağın şeker ülkesi olduğunu gördük.

(16) Ey bağcı, servi ile gül bana aciziyet dumanı, gamıdır. Ben gül bahçesini neyleyim; gül bahçesi sana, külhan bana.

sındaki renk benzerliği eski şiirimizde birçok imajın kaynağı olmuştur. Hatta zaman zaman **gülşen** ile **gülhan** (gülhen) arasında bile anlam ilişkisi kurulurdu. Bilindiği gibi külhan, hamamlarda suyun ısıtıldığı bölümdür. Hayal güçleri bazan çok tuhaf çalışan divan şairleri, içinde ateş yakıldığı için külhanı gül bahçesine benzetmişlerdir. Gül bahçesindeki serviler de şekil bakımından külhandan yükselen dumana benzetilir. Ateş, aşk ateşidir, duman da aşk ateşiyle yanan âşığın âhi. Bu imaj **Fuzûlî**'nin kaleminde şöyle dile gelir:

*Dûd u ahkerdür mana serv ile gül ey bâğbân
N'eylerem men gülşeni gülşen sana gülhan
mand⁽¹⁷⁾*

Baharın bir adının “gül mevsimi” oluşu da güle verilen önemden kaynaklanmaktadır. Güller bu mevsimde açıldığından bahar için “vakt-i gül”, “mevsim-i gül”, “devr-i gül” ifadeleri de kullanılır. “Gülzâr”, “gülşen”, “gülistân” gülün bulunduğu mahallerin adıdır. Gül, seher vakti saba yelinin esmesiyle açılır. Gülün açılması baharın geldiğini haber verdiği için bir neşe ve sevinç kaynağı olduğu gibi işret meclislerinin kurulma zamanını da gösterir. Gül mevsimi coşkusu meclislerde şarkı olur duyulur bağdan bağa, gönülden gönüle:

Niçin bülbül fiğân eyler bahâr eyyâmıdır şimdi

(17) Bu bahar günlerinde bülbül niçin acıyla bağırıp çağırıyor; oysa goncalar, güller açılmış, şimdi sevgilinin günleridir.

*Açılmış goncalar güller niğâr eyyâmıdır
şimdi⁽¹⁸⁾*

Fuzûlî, baharda açılan gülü bu çemen eyaletine hükümdar ilan eder:

*Çemen eyaletine oldu nasb husrev-i gül
Havâyâ ebrsîfat hükümün itmeğe icrâ⁽¹⁹⁾*

Nedîm, bu mevsimde içkiye tövbe ettiğine pişmandır:

*Gül mevsiminde tevbe-i meyden benim gibi
Zannım budur ki sen de peşmansın ey gönül*

Bâkî de sevgilisiz gül bahçesini, gülsüz ilkbaharı hiçbir şeye benzetemez:

*Seyr-i gülşende ne hâsıl bile yâr olmayıcak
Şâh-ı gülda ne biter tâze bahâr olmayıcak⁽²⁰⁾*

Gül, şekli olarak kulağa benzetilir. Saba rüzgârının gülü hareket ettirmesi ve gülün açılmasında rol oynaması sebebiyle onun kulağına âşıktan haber fısıldaması, “kulağını bükme” gibi ifadelerle anlatılır.

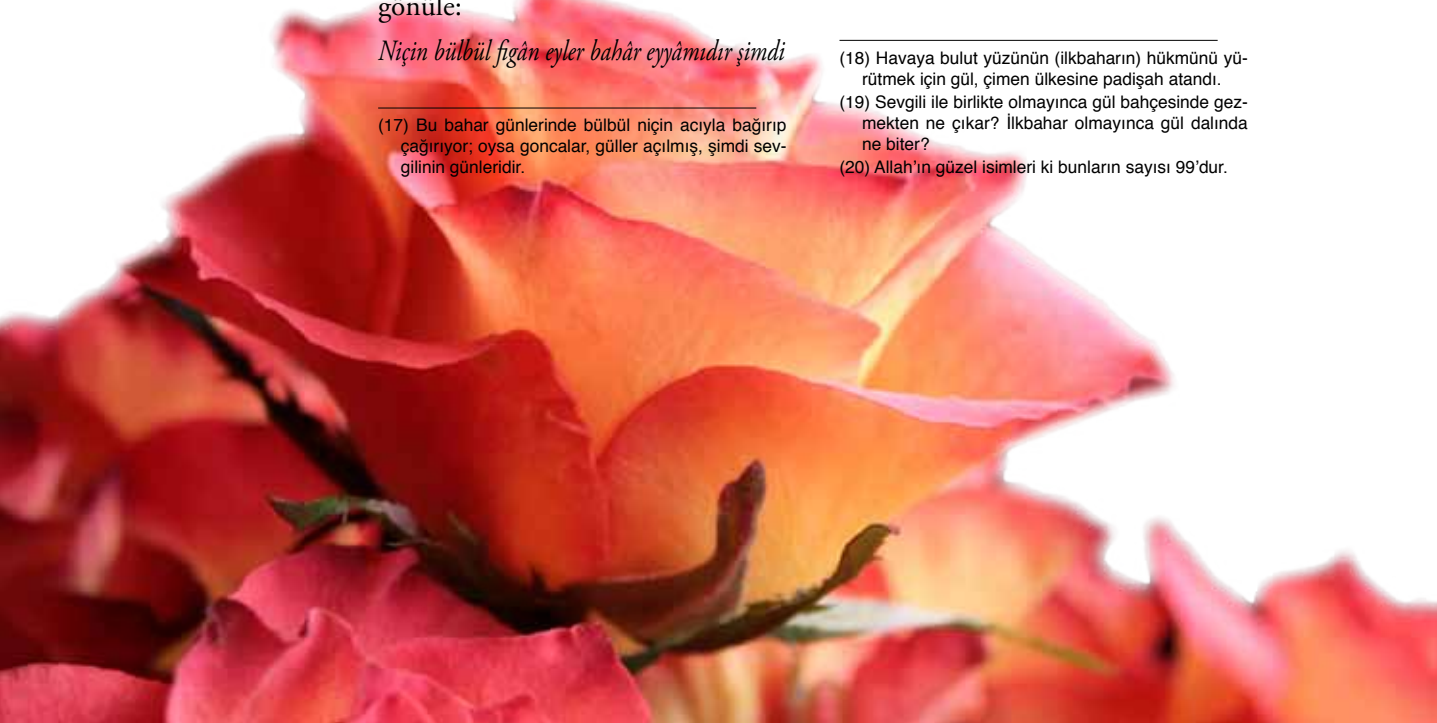
Zulmüne, vefasızlığına, yaka silktirmesine rağmen âşık, güle benzeyen sevgiliyi daima baş üstünde tutar. Bununla başa veya sarığa gül takma âdetine de işaret edilmiş olur.

Divan şiirinde zümler ve halk arasındaki gül ile ilgili bazı âdetlerin de mazmun olarak kullanıldığını görmekteyiz.

(18) Havaya bulut yüzünün (ilkbaharın) hükümünü yürütmek için gül, çimen ülkesine padişah atandı.

(19) Sevgili ile birlikte olmayınca gül bahçesinde gezmekten ne çıkar? İlkbahar olmayınca gül dalında ne biter?

(20) Allah'ın güzel isimleri ki bunların sayısı 99'dur.

Gül yalamak:

Rufai dervişleri gelberi şeklinde yassı tarafı kıpkırmızı bir demiri sapından tutarak ön dişleriyle sıkıp, *esmâ-yı hüsnâ*'dan⁽²¹⁾ *Hayy* ismini zikrederek söndürürlermiş. Dişler ateşten birdenbire müteessir olmadığı ve ağızdaki tükürük bezleri hararet tesiriyle daha fazla tükürük salgıladığı için bu demire tükürükleri dokundurmak ve "Hayy, Hayy.." dedikçe nefes buharı vermek suretiyle söndürürlermiş. İşte bu demire kırmızılığın kinaye olan gül söndürmeye "gül söndürme" veya "gül yalama" derlermiş. **İzzet Molla** şu beytinde buna işaret etmiştir:

*Bahâne ile gül-i la'li dilberi yalayıp
Cenâb-ı şeyh karıştırdı halkı tevhide⁽²²⁾*

Gül yaprağı:

Eski kitaplar karıştırılırken bunlar arasında kurumuş gül, menekşe gibi çiçeklerin yapraklarına tesadüf edilir. Necâtî Beg de aşağıdaki beytiyle bu âdete işaret ediyor:

*Cânâ hat-ı müşğîn ile ol ruh-ı rengin
Gül yaprağıdır safha-yı Kur'ân arasında⁽²³⁾*

Gül yaprağı döşemek:

Eskiden yataklara gül yaprağı serpiştirildiğini Fuzûlî ve Lâedri'nin aşağıdaki beyitlerinden anlıyoruz:

*Hâh sincâb eylesin ferşin Fuzûlî hâh gül
Hicrden mutlak yahu görmez göz eğlenmez
gönül⁽²⁴⁾*

*

*Hâl-i ruhun ki gâliye-sâ kâkül örtünür
Hindu durur ki gül döşenir sümbül örtünür⁽²⁵⁾*

(21) Şeyh efendi kızgın demire benzeyen dilberin dudağını bahaneyle yalayarak halkı tevhide(!) karıştırdı.

(22) Ey sevgili, güzel kokulu tüylerin ile o renkli yanığın Kur'ân sayfaları arasındaki gül yaprağıdır. (Bu beyitteki "sevgili"den maksat Hz. Peygamberimiz olduğu kuvvetle muhtemeldir.)

(23) Fuzûlî, yatağı ister sincap kürkünden yapsın, isterse gül döşesin; ayrılık sebebiyle gözüne tam uyku girmez, gönül eğlenmez.

(24) Yanağındaki ben, güzel koku yayan kâkülünü örtüyor. O bir Hindu'dur ki gül döşenir (yatak yerine gül serer), (yorgan yerine de) sümbül örtünür.

(25) Yanağındaki ben, güzel koku yayan kâkülünü örtüyor. O bir Hindu'dur ki gül döşenir (yatak yerine gül serer), (yorgan yerine de) sümbül örtünür.

Buraya kadar divan şiirindeki mazmun gülün kullanım alanlarından birer damla gül şerbeti sunmaya çalıştık. Bizim "lâdini" anlam yüklediğimiz bu damlalara bazı gönül ehli tasavvufi mealler de verebilir. Bu suretle çok güzel anlamlar da ortaya çıkar hiç kuşkusuz. Sonra bu durum, bizim açıklamalarımızla bir çelişki de doğurmaz. Bu farklılık, mazmunların zengin arka planından kaynaklanacaktır. Yazımıza son vermeden bu hususu açıklamanın yararlı olacağı kanaatindeyiz.

Divan edebiyatında gül, sade şiirin bir bölümünde (bir veya birkaç beytinde) ele alındığı gibi "gül" redifli gazel ve kasideler, ayrıca "Gül ü Bülbül", "Gül ü Nevruz", "Gül ü Husrev", "Gül ü Sabâ", "Gül ü Mül" gibi müstakil eserlere de konu olmuştur. Divan şiirinde, aralarında Necâtî ve Nev'î'nin de bulunduğu "gül" redifli kaside yazar şairler arasında Fuzûlî'nin Kanuni Sultan Süleyman için kaleme aldığı kasidesi altmış iki beyit boyunca gülün her kullanılışında ayrı bir mazmuna işaret eden zengin imaj dünyasıyla şiir sanatı bakımından en güzel örneklerinden biridir.

Hatice TEKİN

SON GECE

I

Açıyla bağırın döküntü minibus yokuşun başına gelince sustu. Şoför inen yolcusuna seslendi:

- Bu yol seni köye ulaştırır öğretmen hanım. Tembihimi unutma e mi! Yaban domuzlarından sakın...

Sonra arkasında endişeli bir çift göz bırakarak yoluna devam etti. Genç kız yapayalnız kalmıştı. Tam da ne kadar sessiz diye düşündüğü bir anda çalılar kıpırdadı. Şoförün domuzlar hakkındaki tembihi aklına geldi. Kendini hemen yakındaki bir ağacın koynuna attı. Etrafa çabuk çabuk göz gezdirdiyse de bir şey bulamadı. Tehlikede olmadığına inanınca sığındığı ağacı yerinde bırakıp şoförün işaret ettiği toprak yolun başına geldi.

“Hadi kızım düş yola” dedi, kendi kendine. İki küçük çantasını alıp yürümeye başladı. “Hangi akla hizmet topuklu ayakkabı giydim ki?” diye söylenirken, birden kendini yerde buldu. Üstü başı toz içinde kalmış, canı da bir hayli yanmıştı. Ağlamaklı bir halde temizlenmeye çalışırken, bu seferde tepinmeye başladı. Eteğinin altında bir şey kıpırdanıyordu. Ayağa fırlayıp kıpırtı kesilene kadar bacaklarını yumrukladı. Sonunda bir çıtırtı duyuldu. Ayaklarının dibine debelenen iğrenç bir böcek düştü.

Genç kız tiksinti ile baktı ona. Böceğin bacağına gezinirken hissettirdiği duyguyu bir türlü üzerinden atamıyordu. Kendisi değilse de bütün organları yerlerinde titriyordu sanki. Üzerinde bir şey varmış gibi arada bir silkeleniyor, bazen de eteğinin altını elleriyle kontrol ediyordu. Diken diken olmuş tüylerine dokunan kıyafetleri canını acıtıyordu.

Yorulmuş, acıkmış, kirlenmiş oluşuna son birkaç dakikadır başına gelenlerde eklenince durumu dayanılmaz bir hâl almıştı. Olduğu yere çöküp ağlamaya başladı. Onu bu dağ başına tayin eden bilgisayar, yerdeki böceğe kadar her şeye sırasıyla lânet okudu. Birden duyduğu silâh sesiyle donup kaldı. Çok yakındaydı. Nefes bile alamadan bekledi. Sonunda çalılarının arasından düşük kulaklı, kahverengi bir köpek çıkınca, biraz rahatladı. Vahşi bir şeye benzemiyordu, sakindi. Kızın bir tehdit olup olmadığını anlamak için havayı kokluyordu. Güçlü bir ıslık dağlarda yankılandı. Köpek aniden hareketlenip “Buradayım” dercesine havlamaya başladı. Yerinde duramıyor, ıslığın kaynağını yanına çağırıyordu. Bazen alelâcele arkasına bakıp gelen var mı diye kontrol ediyor, sonra siyah parlak gözlerini hemen kıza çeviriyordu. Ortam iyice gerilmişti. Nihayet sıksa bir avcı kolunun altında taşıdığı tüfeği ile orta-

ya çıktı. Yolun ortasındaki kızı görürnce durdu. İnce eskimiş kasketini eline aldı. Çoğunluğu dökülmüş, kalanları yağdan tel tel ayrılmış saçlarını sıvazladı. Kara kara çürükleri birer mağara gibi duran dişlerini göstererek, okkalı bir tükürük fırlattı. Nihayet “Sen de kimsin?” dedi. Kızcağız zamanını bekleyen kurulu bir saat gibi sıraladı:

- Benim adım Mine, öğretmenim. Yolun başında minibüsten indirdiler beni, yürü köyü bulursun dediler, epeydir yürüyorum ama...

Sustu. Avcı söylenenleri dinlemiyor, umursamaz bir tavırla etrafı inceliyordu. Mine umutsuzca devam etti:

- Doğru yolda mıyım?

Neden sonra sıkıntılı bir cevap geldi:

- Sana domuzlardan bahsedene olmadı mı? Daha demin orada iki tanesi elimden kaçtı. Şu taraftan gidelim... Dedi ve toprak yoldan ayrılıp orman içine doğru yürümeye başladı. Mine durakladı bir an. “Güven” kelimesi ile aynı cümlede yer alması imkânsız olan bu adamla birlikte nasıl gidecekti ki? Tereddüdü hisseden Avcı sertçe:

- Başına bir iş gelirse Müdür Bey’e benim hesap vermem gerekir, yürü hadi, dedi.

Mine çaresizce söz dinledi. Bayırdan aşağıya yumuşak toprak üzerinde yürüyorlardı. Sessizliği genç kız bozdu.

- Sen avcısın galiba.

- Öyleydim, domuz vakaları yaşadığından beri artık maaşlı korucuyum. Şunca senedir böyle bir şeyi ne gördük, ne de duyduk. Kimse kırdı bayırda yalnız dolaşmaz oldu. Bizle bir dertleri var da

nedir anlayamadık.

Sustu. Bir an duraklayıp etrafa kulak kabarttı. Kuşkuyla ağaçların arasında göz gezdirdi. Sonra tekrar yürümeye başladı.

- Okula gidip gelirken çocuklara ben gözcülük ediyorum. Sen de yalnız başına gideyim deme sakın. Beni bekle, domuzlar her yerde...

Mine, bitmeyecek gibi gelen bir sürenin sonunda Avcının “İşte geldik” sözüyle derin bir nefes aldı. Yurt binası üç katlıydı. Çocuklar okulda olduğu için sırtını yeşil bir mindere yaslamış keyifle dinleniyordu. Avcı bahçe kapısını açıp seslendi:

- Kâhya Kadın neredesin? Bak, yeni öğretmeni getirdim.

Binanın yan kısmından çıkan bir kadın, kocaman göbeğini sallaya sallaya geldi. Başındaki yemenisiyle saçlarını halayık yapmış, siyah çilli boynunu iyice ortaya çıkartmıştı. Kolları sıvalıydı. Elleri ve kendinden önde giden göbeği köpüklüydü, anlaşılabilir bulaşık yıkıyordu. Kadın Mine’ye yaklaştıkça, soğan sarımsak ilâveli, ekşi terinin kokusu duyuldu. Avcının ketum tabiatının aksine Kâhya Kadın lâubalî, yapış yapış biriydi. Tombul etli kollarını iki yana açıp kızcağıza sarıldı. İğreti bir nezaketle:

- Hoş geldin öğretmen hanım, dedi.

Mine, Kâhya Kadında kendisini rahatsız eden bir şey hissetti. Odasına yerleşirken de hep bunu düşündü. Hareketlerinde sergilediği iyi niyetin aksine, gözlerinde bir tehdit vardı sanki. Yemekten sonra Kâhya, Mine’nin yurttaki görevlerini bir bir saydı:

- Akşam yemeğinden önce okulda verilen ödevlerin bitirilme-

sini sağlayacaksınız. Giriş çıkışları kontrol altında tutacaksınız. Bir de gece üçteki yatakhane kontrolünü sen yapacaksınız, anladın mı?

Mine'nin başıyla onay vermesinden sonra çekip gitti. Genç kız yurttaki ilk gecesine kötü rüyalar görerek başladı. Saatinin ziliyle üçte uyandı. Gece kontrolünü yaptıktan sonra da bir daha uyuyamadı. Sabah koridordan gelen Kâhya Kadın'ın sesi ile dönüp durduğu yataktan kalktı. Odasının penceresini açtı, vadiye sis inmişti. Bir akarsuyun güçlü sesi, görünmese de varlığını haber veriyordu. Karşı yakadaki evlerin ise sadece kırmızı kiremitleri görünüyordu. Çatılar sanki pamukların üzerine konmuş gibiydi. Dumanı tüten bacalardan evlerde yaşayanların da uyandıkları hemen fark ediliyordu. Şimdiye kadar hiç duymadığı kuş sesleri, güne başlarken Mine'ye sanki bir şeyler anlatmaya çalışıyordu ama genç kız söylenenlere bir anlam veremiyordu.

II

Mine yurda yerleşeli dört ay olmuş, kış iyice bastırmıştı. Üşüyen bedenini ısıtmak için, annesinin birkaç gün önce gönderdiği yorganın altına girdi. Tertemiz yorgan geride bıraktıklarını, altındaki rutubetli pis döşek de şimdiki durumunu anlatıyordu. Mutfaktan gelen tıkırtılardan, Kâhya Kadının işlerini henüz bitiremediğini anladı. Kırklı yaşlardaki bu kadın, yurdun hemen yanı başındaki evinde üç oğluyla birlikte yaşıyordu. Kalorifer yakmaktan temizliğe, aşçılıktan tamirata her şeyle o ilgilenirdi. Bu kadar yükü sırtlanmasının nedeni belliydi. Yurdun mutfağından, banyosundan, kömüründen, hatta çektiği bir kabloyla elektri-

ğinden bile çalıyordu. Gidip ne yaptığına bakmak istedi ama korktu. Geldiği hafta onu yurdun deposundan kendi evine kömür taşıırken görüp: "Ne yapıyorsun?" Dedigin de, Kâhya Kadın kömür kararı elinin tersiyle Mine'ye bir tokat atmış: "Sen bana karışamazsın" diye bağırıp işine devam etmişti. Genç kız ömründe yediği ilk dayağın şaşkınlığıyla karşılık vermeye cesaret edememiş, gece boyunca eli yanağında ağlamıştı. Ertesi gün Müdür Bey'e konuyu açtığında o hiç ilgilenmemiş ve "Sen gelip geçici birisin. Bence hiç uğraşma bunlarla. Şirret kadındır, kuyruğuna basarsan ne kendisi ne de ailesi seni rahat bırakmaz" demişti. Babasını aradığı zamanlarda da bir şey söyleyemiyordu. Zaten ne diyebilirdi ki? Böyle bir şeyi duysa "Her şeyi bırak yanıma gel" derdi. Mecburi hizmeti bitirmeden dönemezdi ki...

Bu gece daha mı soğuktu ne? Mine bir türlü gevşeyip uykuya dalamıyordu. Başını yorganın altına sokup nefesiyle kendini ısıtmayı denedi ama döşegin ısındıkça etrafa yaydığı ağır kokuya dayanamadı. Soğuğa razı olup başını yorgandan dışarıya çıkardıysa da döşegin kokusu bir türlü genzini rahat bırakmıyor, çocukluğunu hatırlatıyordu. Annesi bazen kilolarca yoğurt mayalardı. Kıvama geldiğinde onları beyaz patiskadan keselere doldurur, üzerlerine ağırlık koyarak yoğurdun süzülmesini sağlardı. Bir gün sonra suyunu bırakıp katılaşmış yoğurdu, konu komşunun taslarına paylaşırdı. Boşalan keseleri yıkamak için sıcak suya bastırırdı. O zaman da mutfağı ekşimiş yoğurt buharı kaplardı. Bu kokudan hep nefret ederdi. İşte şu altındaki rutubetli döşegin yaydığı ko-

kunun ondan bir farkı yoktu.

Dışarıdaki gürültülerden Kâhya Kadın'ın oğullarının eve döndüklerini anladı. Sesleri Mine'yi üç ay öncesine götürdü.

Yurtta olan biteni İl Müdürlüğüne rapor etmek için yola çıkmıştı ama Kâhya Kadın'ın oğullarını arkasından gönderdiğinden habersizdi. O gün yediği dayaklar yüzünden bayılmıştı. Gözünü açtığında yatağındaydı. Kâhya Kadın kirli, nasırlı, tırtık tırtık elleriyle genç kızın çürüyen yerlerine, anlaşılmaz bir şefkatle merhem sürüyordu. Daha sonra üzerini örtüp gitmişti. Bu olaydan sonra Mine bir daha köyden ayrılmaya cesaret edememişti. Okuldan yurda, yurttan okula... Günler geçip gidiyordu işte.

Yatağı ısınmış, kaskatı vücudu biraz gevşemişti. Başucundaki çirtirtılardan tahtakurularının yine iş başında olduğunu anladı. Tanımadığı bu sesler yüzünden, geldiği ilk günlerde sabahlara kadar uyuyamamıştı. Uyusa gelip kendisini de kemireceklerinden korkmuştu.

Mutfaktaki tıkırtılar kesildi. Sonra bahçe kapısı gıcırdadı. Kâhya Kadın yine gece kontrolünü yapmadan gitmişti. Mine biraz beklediyse de onun geri dönmeyeceğinden adı gibi emindi. Çocuklara bir şey olacağı yoktu. Yine de içine sinmedi. Hafta sonu olduğundan çocukların yarısı evlerindeydi zaten, kalanlara hızlıca bakıp yatağına dönecekti. Yorganı kıpırdatmadan kalktı, böylece döndüğünde yatağı sıcak karşılıyordu onu. Koridorda gardiyanlar gibi olmamak için her zaman sessizce yürürdü. Işıkları açmaz, böylece uyuyanları rahatsız etmezdi. Gerçi karanlıkta farelerle böcekler daha

rahat dolaşıyorlardı ama buralarda onlarsız yaşanmayacağını çoktan öğrenmişti. Bir şekilde ateşkes anlaşması yaptıklarına inanıyordu genç kız. Ben sana dokunmayayım, sen de bana...

Mine üst katın penceresinden dışarıyı seyre daldı. Yaprakların üzerindeki çiğ damlalarının her biri ay ışığını yakalayıp bırakmıyor, inci taneleri gibi hafifçe parlayarak nesnelere şekillerini belli ediyordu. Biraz sonra köpeği ve omzundaki silahıyla Avcı görüldü. Bekleniyor olacak ki Kâhya Kadın'ın kapısı açıldı. İki birlikte erzak deposunun önüne geldiler. Kâhya Kadın her zaman bir iple boynuna bağlayıp göğüslerinin arasına sarkıtığı anahtarla kilidi açtı. Bir çuvalı Avcının sırtına verdi.

O dakikaya kadar sakin sakin duran köpek, birden havlayarak ormana doğru koşmaya başladı. Sesi acı bir inlemeyle kesildi. Sonra da ağaçların arasından çıkan domuzları görüldü. İri başları, sürekli oynayan koca delikli küt burunları, uzun dişleri ve şimşek gibi parlayan gözleriyle alenen seçiliyorlardı. Tavırlarındaki huzursuzluk etrafı bir bulut gibi kaplamıştı. San ki bekledikleri bir şey vardı. Nihayet birisinin çılgıncılığı havayı yırtarak dalga dalga yayıldı. İşte o zaman Kâhya Kadın'la Avcı nasıl bir kapının içine düştüklerini anladılar.

Domuzlar göz açıp kapayana kadar işlerini bitirip ormana geri döndüler. Parçalanmış bedenlerde bir hareket görünmüyordu. Dumanı tüten kanları bahçenin her yerine bulaşmıştı. Ay ışığı, bütün bu yaşananlara inat, onları ferah bir aydınlıkla cilalamaya devam ediyordu.

Nail BÜLBÜL

ÜÇ MAHALLE, BİR SEMT: TOPRAKLİK (2)

Topraklık'ta çocukluğumdan beri tanıdığım insanlardan bir kişi bile kalmadığı gibi, sonradan gelerek yerleşenlerden de hiçbirisi hayatta değil. Caddede üzerinde sol köşede Böğetli'nin Hacı Mehmet Ağa'nın evi vardı. Komşuların "Köylülerin evi" diye tanımladığı bitişikindeki Ali Birtek'in satın aldığı evin sokağa bakan odasında mahallenin tek radyosu vardı, Alman Harbi'nin devam ettiği 1940'lı yıllarda akşamları erkekler harple ilgili haberleri "Acaba Almanlar nereye kadar gelmiş" diye merakla dinlerdi. CHP, her mahallede bir partinin evine haberlerin dinlenmesi için radyo koyduğundan halk bu odalara "Halkevi" adını vermişti. Solda ilk çıkmaz sokakta Bakkal Osman Efendi Hoca, Kişiler'in Kasap Talât ve kardeşi Bekir Ağa, "Hocalar'ın evi" denilen elektrikçi İbrahim Orhon'un

babasının evini satın alan Dedemoğlu köylü Bektikler'in Himmet Ağa, oğulları Tornacı Ahmet ve Hasan, terzi İbrahim Kişi'nin evini alan Sıvacı Ahmet Ağa, Karaman Caddesi'nde Büyük Otel'in altında dükkânı olan Dedeler'in Ali Sağkan'ın babası "Tiritçi Dede H. Hüseyin", kocası ve damadı öldüğü için kızı Emin abla ile birlikte oturan Übeyitler'in Şerife Hanım teyze ve Hara'da çalışan Şoför Çapan Cavlak ikâmet ediyordu.

Sokağı çıkınca solda Şekerci Hasan Erbil, bizim ev, babamın bakkal dükkânı, Kasap Çavuş Ağa, Çakıcı'nın Mehmet Ağa'nın evleri vardı. Başaralı Çarşısı'nda dükkânı olan Kaynakçı Mehmet Ağa, ikinci çıkmaz sokağın köşesindeki evini Kunduracı Muammer ve Zafer'de spor ayakkabı mağazası bulunan Yaşar Canerker'in babaları Kağnıcı Mehmet Ağa'ya satarak, Asmalı Mescid'in karşısına

Ahmet Alanya
(1907-1978)

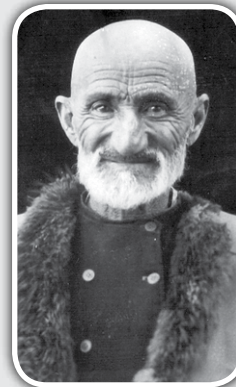
Ahmet Özkağnıcı
(1907-1976)

Ali Nar
(1895-19368)

Emin Tellioglu
(1917-1977)

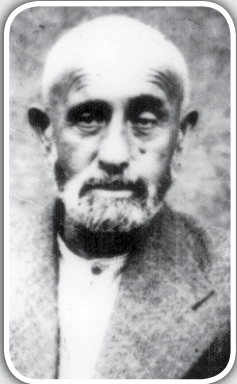
Hacı Ali Küçükköylü
(1870-1949)

taşınmıştı. Aynı sokağın içinde Bekmezci'nin Hasan Ağa (Özkağnıcı), ahçı Cinali Baldan, Öksüz'ün Rıza, sarac Teyfik Yağcıoğlu, Tahir Efendi ve oğlu Manir, Timbıllı'nın Bekir Ağa, Akkaya buhar kazanları imalâtçısı Ali Akkaya'nın babası müteahhit Cevat Akkaya, Saçlı'nın Kasap Mehmet Ağa, Müze Sokağı köşesinde çeşmeye bitişik müzenin sahibi Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu'nun kardeşi Rukiye Hanım teyze, eniştesi öğretmen Hasan Koçak ve oğlu İzzet, Müze Sokağı'nın içinde şapkacı Ahmet Alanya, Topraklık Mahalle Mektebi hocası Vahdi Efendi, Lâtif Ağa, Kendirciler'in Bekir, gömlekçi Selâhattin Özgenç, karşısında Öksüz'ün Mehmet Ağa, M. Ali Uz'un babası, Kunduracı Tahir ve kardeşi marangoz İbrahim Kamacı, Küçükköylü Mustafa Ağa, Muhtar Tellî'nin Nuri Efendi, Emine Hanım halanın damadı Ahmet Ağa, oğulları Hazım ve Asım Çayanlı'nın evleri yer alıyordu.

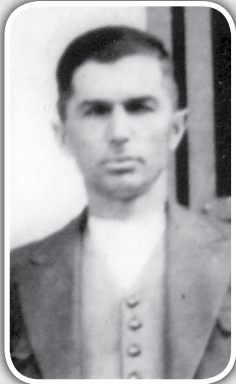
Cami Sokağı'na girince sağda sıra ile şapkacı Ali Göksüçukur'un babası Mehmet Ağa, Konyasporlu Şükrü Tellioğlu'nun babası kunduracı Tahir Tellioğlu ve sonra Küçükköylü Durmuş Ali Öğüt'ün oturdukları, eskiden şarkıcı Sevim Çağlayan'ın çocukluğunu geçirdiği babasına ait ev, keresteci Şükrü

Göksüçukur'un büyük oğlu Ağır Bakım'dan emekli İsmail ağabey, eski müze müdürü Mehmet Önder'in ablası Kevser teyze ve eniştesi Polis Mustafa Efendi, Çerezci Mustafa ve hayatta olan oğlu Hasan, Marangoz Kâzım, Bozkırlı Mustafa Parlaktürk Hocaefendi hayatını sürdürüyordu. Camiye ait evin birisinde imam Şaban Haksever, diğerinde Savcı Mehmet Ağa ile birlikte Kayıklı Kahve civarındaki Civeleklerin pideci fırınıını işleten Bekmezci'nin Ahmet Ağa kiracı idi. Bitişğinde sarraf Nuri Küçükköylü ve daha sonra eniştesi Hacı Receptlerin Recep Ağa'nın oturduğu ev, zabıta memuru Hacı Receptlerin Tahir, Kasap Teyfik Ağa, hazır elbise Ali Bahçeci, Boşnağın Osman Ağa, Arabacı Turan, Külahçılar'ın Kadir'in oğlu semazen Mehmet Külahçı'nın evleri bulunuyordu.

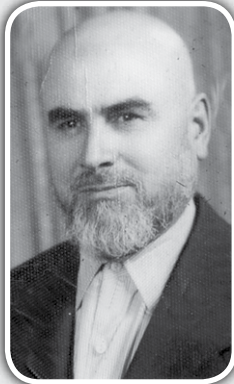
Koyunoğlu Müzesi önündeki park yerinde elektrikçi ve radyo tamircisi Topaklı'nın Hacı Hasan Ağa'nın evi vardı. Caddenin solunu takiben Marangoz Tokur'un Hüseyin, Çıkrıkçılar İçi'nde dükkânı olan ninemin ağabeyi Tellî'nin Mestçi Mustafa Ağa ve oğlu Belediyede memur Hacı Emin Telliler, Fettahlar'ın Bakkal Salim Ağa (Sonra bu evi terzi Hasan Gönüllüoğlu satın alarak, bakkal dükkânı açmıştı), Kumköprü'de bağı da olan Koca Tahsin, Topal Ali Rıza ve oğlu

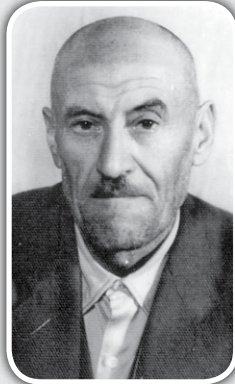
Halil Özgülcü
(1865 - 1961)

Himmet Büyükcavcı
(1903-1973)

**Kunduracı Seyit
Mehmet Yalçın**
(1908-1975)

Mehmet Tömbeki
(1906-1968)

Mevlüt Büyükcavcı
(1910 - 1983)

Fırıncı Dursun, Zabıta Memuru Mustafa, Ulusoy Eczanesi sahibi İbrahim Ulusoy'un babasının evi, semtin Pembe ablasının evleri sıralanırdı. Düşün salonu olan Abdurrahman Akay'ın babası Bisikletçi Mecit, Topraklık Hacı Hasan Camii ile Tolluoğlu Camii'nin eski müezzini Mehmet Özsü, Fırtığın Hüseyin, ve Göçülü Kâzım Ağa'nın evleri de bu sokağın içinde, Bekçi Hasan'ın evi de sokağın sağ köşesinde idi.

Sokağı çıkınca solda Köy Hizmetlerinden emekli futbolcu Hasan Karpuzcu'nun babası Şamcılar'ın Emin Ağa, Karabacağın Terzi Nuh, Ağır Bakım'da çalışan kardeşi Mehmet, Tömbeki'nin Mehmet Ağa, Göçülü Kâzım Ağa, Terzi İsmail Şantaş'ın babası Taşçı Ahmet Ağa, Sallakulağın İbrahim, Faytoncu Mustafa ve oğlu Ahmet, Kunduracı Calla'nın Seyit Mehmet Ağa ve daha sonra Ankara'ya yerleşen Topraklık Mescidi yanındaki İhsan Barutçu, buranın en eski sâkinleri idi. Bu kişilerden hayatta olan kalmadığı gibi, yaşları 70 civarında olanların da birçoğu vefat etmiş bulunuyor, kalanlar Topraklık'tan başka semtlere taşındılar. Topraklık'ı ikiye ayıran Kerimler Caddesi'ndeki Hacı Hasan Büyük Camii'nin sağındaki evlerin sahipleri de şunlardı: Kadınlar Pazarı'nda bakkallık yapan Teyfik Hoca (Görgülü) ve oğlu Mustafa, Kantarcı Kerim Ağa, ninemin dayısı Hacı Ali Küçükköylü, eski Belediye Zabıta müdürü Niyazi Küçükköylü, ilk çıkmaz sokakta

Baldırlar, yol üstündeki iki katlı ev Ekmekçi Mehmet, ikinci çıkmaz sokakta çardağındaki işçiler tarafından öldürülen besici Şemsettin Özçetinbaş (Büyük oğlu Derviş de Muhacır Pazarı'nda bıçaklanarak hayatını kaybetti. Ortanca oğlu Ömer yıllarca Araboğlu Makası'nda Kadı Mürsel Camii civarında kasaplık yaptı), soyadı Gülcüler olduğu hâlde "Küllükçü Hacı Dede" diye tanınan Halil Ağa, oğlu Mehmet ve torunu Mustafa, yanındaki sokağın sağ köşesinde Ağır Bakım'da çalışan İsmail Çilenger, sokağın içinde Demiryol-İş Sendikası'nın eski başkanı Karpuzcuların Nuri ve kardeşi bisiklet satıcısı Nevzat Pekkarpuz, yağcı Seyit Parlakçerez ve oğlu Ali, tornacı Altıparmak Muzaffer, Sıvacı İsmail Ağa, Tornacı Niyazi.

Sokağı çıkınca sağ köşede Sarı Bakkal, Koca Bekirler'in marangoz Bekir Çokkaş ve kardeşi Selahattin, ikinci sokağın içinde terzi Sallakulağın Ali, vefat edenlere kabir kazan Halil Ağa, mezar taşcısı Celal Şantaş, Avcı'nın Kâzım Ağa, son zamanda mahalle camiinde imamlık yapan Türbe Önü'nde bisiklet tamiri yapan Avcı'nın Mevlüt Büyükavcı, sokağın sol köşesinde Atpazarı'nda Suluhan'ın bitişiğinde bisiklet satan Ahmet Nar ile Aziziye Camii'nin batısından Bedesten'e girerken sol köşede bisiklet satan Derviş Nar'ın babası Balcan Ali, üçüncü sokağın sol köşesinde Dellal Pazarı'nın sırasında bakkaliye dükkânı olan Avcı'nın

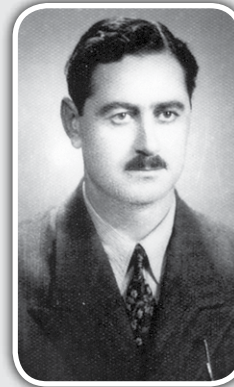
Niyazi Küçükköylü
(1922 - 1987)

**Emekli Yüzbaşı
Nuri Telliler**
(1884 - 1954)

Recep Küçükköylü
(1901 - 1970)

**Sarraf Mehmet Nuri
Küçükköylü**
(1914 - 1986)

Tahir Küçükköylü
(1900 - 1940)

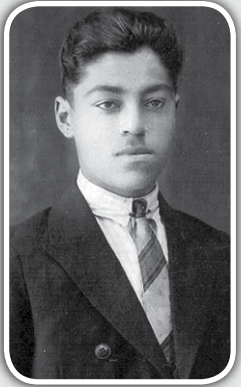
Himmet Ağa, sokağın içinde Kunduracı Efe, Topraklık Kur'an Kursunun karşısında kunduracı Gücümener ve diğer birçok kimse Topraklık'ta yaşayıp, orada vefat ettiler.

Yıllar önce cuma günleri semt pazarı kurulmaya başlanan, bir cingırık bulunan Çimenlik ile Kumköprü ayırımına kadar gelmiş iken, şimdi üzerine evler yapılmış olan üçgen alandan bahsedeyim. Burası eskiden çukurdu ve kışın karlar eriyip, sular dolunca buz tutar, tek tedrisat sebebiyle okuldan saat 15.30'da çıkınca doğruca buz kaymaya giderdik. Pazar kurulan yerde köprü vardı, Mengene yönünden Kur'an kursunun önünden gelen çaydan ayrılan sular Çimenlik ve Kumköprü'deki bağları sulardı. Çimenlik'e giden yolun sol başında 40'lı yıllarda Koyunoğlu Müzesi karşısındaki caminin imamlığını yapan Batmazâze Ahmet Efendi'nin, yanında caminin 1955'ten sonra müezini olan Bekir Aşkar'ın, onun da bitişiğinde Hükümet Meydanı'nda beyaz eşya mağazası olan Ahmet Kolat ve Kapı Camii karşısında saatcilik yapan ağabeyi Adil Kolat'ın evleri vardı. Adil Usta, evlerinin çatısına diktiği pervane sayesinde elektrik üretti.

Komşumuz Şekerci Hasan

ağabey Kumköprü'deki bağda kışladıkları için şehir evlerini 1952'de Kızılay Hastanesi'nin karşısındaki eski Buğday Pazarı'nda esnaf Yusuf Çınar'a kiraya vermişlerdi. Yusuf Ağa'nın büyük oğlu Hanefi Çınar, Karma Ortaokulunda, kardeşlerinden Ethem de Akçeşme İlkokulunda talebe idi. Küçükleri Süleyman ise henüz okula gitmiyordu. Alman Harbi sırasında geceleri karartma yapıldı ve Esvapların Haydar Ağa'nın evinin damına muhtemel bir tayyare saldırısını halka haber vermek için "siren" yerleştirilmiş, halk buna "canavar düdüğü" adını takmıştı. Hakimiyet-i Milliye Okulu bahçesine siperler kazılmış, burası eskiden Sarıyakup Mezarlığı'nın devamı olduğu için çok sayıda insan iskeleti çıkmıştı.

Çocukken evimizin karşısında oturan Koyunoğlu'nun Hüsnü Efendi, evini kunduracılar içindeki "Büyük Şirket" in sahibi Mehmet Kadıoğlu ile kardeşi Ahmet Ağa'ya satmıştı. Daha önce Besici Şemsettin Ağa'nın oturduğu ev Kadıoğlu'nun idi ve Meram'a ev yaptıınca karşımızdaki evi de Kazoğlu'nun Mehmet Ağa'ya satmıştı. Fatih Kur'an Kursuna giden yol üzerine taşınan Mehmet Ağa'nın sattığı ev ile Esvaplar'ın Haydar Ağa'nın sattığı bahçeli evler yıllar önce yıkılarak yerlerine yenileri yapıldı. Tiritçi Dede'nin tarihi Çelebi evi ise, Karatay Belediyesi tarafından istimlak edilerek, onarılmayı bekliyor. Mahalleden göçüp gidenleri Müteahhit Cevat ve Göksüçukur'un Kâzım Ağa takip etti. Mahalleye ilk taşınanlar

Tahir Tellioğlu
(1915 - 1948)

Müze Sokağı'nda kasap Talât Kişi'ye ait evi satın alan Hayıroğlulu Mustafa Ağa ve Fildişler'in Süleyman Ağa öldükten sonra evini satın alan Kürt Hacı Hasan Ağa oldu. Sonra da Fırtığın Hüseyin'in evi Göçülü Kâzım Ağa'ya satıldı. Topraklıktan gidenlerin yerine daha çok ova köylüleri yerleşti. Küllükçü'nün Hacı dede, oğlu Mehmet Ağa ve onun oğlu Mustafa Özgülcü yıllarca bahçeli ve havuzlu bu evde oturdular. Dedesi ve babası öldükten sonra Mustafa Özgülcü de Rektörlük civarında apartmana taşındı. Eski Konya evlerinin bu güzel örneği bir süre önce yıkılarak tarihe karıştı. Topraklık'ın eski sâkinlerinin başka yerlere taşınmasının sebebi, harap olmaya yüz tutan eski yapıların yer aldığı bu semte uzun yıllar iki kattan fazla inşaat izni verilmemesinden ileri geldi. Birkaç yıl önce beş katlı inşaat izni çıktıysa da Topraklık'ta hemen hemen kimse kalmadı, sahipli arsalar yapılacak çok katlı binaları da müteahhitler cazip bulmadı.

Dizlerindeki kireçlenme sebebiyle iki katlı evimizde inip çıkmakta zorlanan rahmetli annemin rahat etmesi amacıyla 48 yıl sonra benim de ayrıldığım Topraklık'taki çocukluk arkadaşlarımdan bir kısmı terk-i dünya etmiş bulunuyor. Dedeler Hanı'nın giriş kapısının üzerinde gömlekcilik yapan Sadrettin Gücüm, Besici Şemsettin Ağa'nın oğlu Osman Özçetinbaş, Kumköprü'de bağ komşumuz Bakırcı Kara Ali Ağa'nın torunu Hasan, Kendircilerin Selahattin'in oğlu Hilton Mobilya İsmail Özgenç, muhtar Nuri Telliler'in oğulları Kemal ve Hacı Ömer, Koyunoğlu Müzesi'nin bitişindeki Hazım Çayanlı'nın oğulları Ali, Teyfik ve Mehmet ile Asım

Ağa'nın oğlu Hasan, Yağcı Seyit Ağa'nın oğlu Ali Parlakçerez, Köylüler'in Ali Birtek'in oğlu Mehmet Ali, Kürt Süleyman, Cami Sokağı'ndaki Kamberler'in Hüseyin Dolu, Bekmezci'nin Mehmet Özkağnıcı aklıma ilk gelenler.

Bu yazı sebebiyle rahmetli ninem Hasibe Özkibrit'in, çeşme olmadığı için mahalle kadınlarının sırtlarında güğümlerle evlerine su taşıdıkları Üçler Mezarlığı yanından eski hayvan pazarına (Sonra burası kömür ve odun pazarı oldu) giden yolun üzerinde, Müze Sokağı'nın tam karşısına 1951'de yaptırdığı, iki yıl cebinden akan suyun parasını ödemediği çeşme üç yıl önce, şimdi Ak Parti İl Başkanı olan KOSKİ eski genel müdürü Ahmet Sorgun tarafından kapatıldı. Geçenlerde geçerken baktım, o civardan geçen arabaların atlarının sulandığı çeşme hâlâ suyu kurutulduğu gibi duruyor. Yıkılan adliye binasının yerindeki belediye otobüsleri bacak kalınlığında akan sularla yıkanıp, her yerde sular şarıl şarıl boşa akıp giderken, "Su israf olmasın diye kestik" diyenlerle rahmetli ninem inşallah mahşer günü hesaplaşacaklar. Hacı Ömerler Sokağı köşesinden yeni açılan yolun başına taşınan tarihî çeşmenin suyu da ne yazık ki aynı akıbete uğramış bulunuyor.

Eski sâkinlerinin birer birer terkettiği, bırakın 70-80 yıl öncesini, 30 yıl önceki hâlini hatırlayan kimsenin kalmadığı, yeni yeni çehrelerin gelip yerleştiği 500 yılı aşkın geçmişe sahip Topraklık'ın hikâyesi uzun, ancak bu kadarını yazmakla iktifa ediyorum. Gelecek kuşakların bu yazıyı okuyup, Topraklık hakkında az da olsa fikir sahibi olabileceklerini ümit ederim. (Bitti)

D U Y U R U

Saygıdeğer Akademik Sayfalar Yazar ve Okurları

XI. cildimize bu sayımızda ara veriyoruz. Sizler her yılın yaz aylarında iki ay kadar tatil yaptığımızı artık biliyorsunuz. Önemli bir kısmı akademisyen ve eğitimcilerden oluşan yazar kadromuzun, uzun bir eğitim - öğretim yılının sonunda tatile çıkmaları bizi de ister istemez tatile zorluyor.

Bu mecburi tatilin sonunda yep yepi araştırma dosyalarıyla sizlere "Merhaba" diyebilme temennisiyle sağlık ve esenlikler diliyoruz.